

Kaupunginhallitus 24.11.2025 § 340

§ 340

Vuoden 2026 talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Jyrkkä Maria
Skyttä Samuli
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mykkänen Kai

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto

1

hyväksyy liitteenä olevan talousarviokirjan mukaisesti vuoden 2026 talousarvion ja taloussuunnitelman 2027-2028 liitteineen,

2

hyväksyy liitteeltä ilmenevät päätösehdotukset valtuutettujen raha-asia-aloitteisiin ja toteaa aloitteet loppuun käsitellyiksi,

3

oikeuttaa kaupunginjohtajan korvaamaan talousarvioon merkityn peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahaston tuottojen 15 milj. euron käytön vastaavan suuruisella lainanotolla, jos lainanotto on edullisempaa kuin rahastojen käyttö ja asukaskohtaisen lainakannan kehitys on joka tapauksessa toteutumassa Espoo-tarinassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Rahaston tuottojen käyttöä voidaan korvata myös talousarvion ylittävillä muilla rahoitustuotoilla,

4

oikeuttaa teknisen lautakunnan jatkamaan vuoden 2025 talousarviossa erikseen nimettyjen keskeneräisiksi jäävien kiinteiden rakenteiden ja laitteiden rakentamista tai rakennuttamista niille aiemmin osoitettujen kokonaisuusmäärärahojen rajoissa,

5

oikeuttaa konsernihallinnon tekemään talousarvioon ja taloussuunnitelmaan valtuustokäsittelystä aiheutuvat sekä muut talousarvion oikeellisuutta, informatiivisuutta tai kieliasua parantavat muutokset ja tarkennukset, jotka eivät poikkea hyväksytyyn talousarvion ja taloussuunnitelman sisällöstä, eivätkä oleellisesti muuta tuloslaskelman tilikauden tulosta eikä rahoitusosaa.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Vuoden 2026 talousarvio- ja taloussuunnitelman lähtökohdat

Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2027–2028 perustuu Espoo-tarinan keskeisiin linjauksiin, valtuuston 20.10.2025 päätökseen vuoden 2026 talousarvion sekä vuosien 2027–2028 taloussuunnitelman kehyksestä sekä kiinteistöveroprosenteista vuodelle 2026. Taloussuunnitelmavuosien verotulojen ja valtionosuuksien arviot on tehty 9/2025 Kuntaliiton päivittämän verokehikon sekä valtiovarainministeriön valtionosuus- ja painelaskelmien pohjalta.

Espoo tarinassa linjatut tavoitteet talouden kestävydestä edellyttävät erityisesti taloussuunnitelmakauden vuosien 2027 ja 2028 uudelleen tarkastelua. Työ talouden tasapainottamiseksi tulee käynnistää heti vuoden vaihteen jälkeen, jolla varmistetaan tarvittavien hyötyjen saavuttaminen tarvittavassa aikataulussa.

Yleinen talouskehitys hidasta - kuntien taloustilanne vaikea

Valtiovarainministeriön syksyn taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talous on toipunut hitaasti, mutta merkkejä nopeammasta kasvusta on näkyvissä. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku ovat parantaneet kotitalouksien ostovoimaa, mutta epävarmuuden takia ostovoima ei ole ohjautunut kulutukseen. Julkisyhteisöjen alijäämä ja talous sen sijaan ovat syvässä rakenteellisessa epätasapainossa. Ennustettu talouskasvu ei kykene vakauttamaan velkaa pidempiaikaisesti tai kääntämään sitä alenevalle uralle.

Kuntatalouden näkymät pysyvät heikkoina vuonna 2026. Keväällä 2025 saavutettu kolmevuotinen palkkasopimus kasvattaa kuntatalouden kustannuksia selvästi. Tämä lisää kustannuspaineita kuntasektorilla, jossa henkilöstömenojen osuus on suuri. Samoin kuluja lisää vuoden alusta voimaan tullut TE-palvelu-uudistus, jossa laajennettiin kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista.

Suomen bruttokansantuotteen (BKT) ennustetaan kasvavan 1,0 prosenttia vuonna 2025. Vuosina 2026–27 BKT:n ennustetaan kasvavan 1,4 ja 1,7 prosenttia vuodessa.

Ensi vuodelle valtiovarainministeriö ennustaa kuntien verotulojen kasvavan runsaasti, 5,2 prosenttia verrattuna kuluvaan vuoteen. Verotulojen odotetaan kasvavan suhdannetilanteen kohentuessa, mutta runsaassa kasvuodotuksessa on myös omat riskinsä. Lisäksi valtiontalouden tulevat sopeutustoimet heijastuvat myös kuntien talouteen negatiivisesti.

Kuntahallinnon rahoitusasema oli viime vuonna noin 900 milj. euroa alijäämäinen. Sote-uudistuksen siirtolaskelmien tarkistukset ja indeksisäästöt pienensivät kuntien valtionosuuksien määrää samalla, kun käyttötalouden menot ja investoinnit kasvoivat ja verorahoitus oli heikkoa. Kuntahallinnon tilanne näyttää tulevina vuosina menojen ja tulojen kasvavan epätasapainon vuoksi entistä haastavammalta. Kuntahallinnon mittavat alijäämät vuosina 2026–29 edellyttävät merkittäviä sopeutustoimia kunnissa tulevina vuosina.

Valtionosuusuudistuksella ei tule siirtää Espoon verorahoitusta muualle – vaikutukset kohdistuisivat lapsiin ja nuoriin

Valtiovarainministeriön laskelmat osoittavat väestörakenteen ja kuntasektorin muutoksen valtakunnan tasolla, mutta Espoon osalta tilanne on hyvin poikkeava. Sote- ja pelastustoimen uudistus muutti kaupunkien rahoitus pohjaa ja erityisesti Espoolle muutos on ollut merkittävä. Espoolta leikattiin sote-uudistuksen yhteydessä n. 200 milj. euroa enemmän verotuloja kuin mitä sote-palvelujen järjestämiseen käytettiin rahoitusta. Tätä verotulojen liiallista leikkausta valtio on korvannut sote-muutosrajoittimella ja siirtymätasauksella (sote-erät), mutta ne korvaavat menetetyistä rahoituksesta vain osan, n. 60 %. Muutosrajoitin on lisäksi staattinen, eikä sitä koroteta väestönkasvu- tai indeksiperusteisesti. Näin ollen Espoo menettää liikaa leikatun verotulon lisäksi myös verotulojen kasvun, koska staattinen sote-erä ei kehity verotulojen tavoin.

Sote-eriä ei tule rinnastaa peruspalvelujen valtionosuuteen. Sote-erät ovat verotulomenetysten kompensatioerä, jolla valtion päättämiä verotukseen tehtyjä muutosten vaikutuksia kompensoidaan ja joihin kunnat eivät omilla toimillaan voi vaikuttaa. Sote-erät ovat Espoolta liikaa leikatun verotulon osittaista palautusta, ei todellista valtionosuutta, jolla valtio osallistuu palveluiden rahoittamiseen. Leikkaamalla sote-eriä osana peruspalvelujen valtionosuutta, aiheutetaan moninkertainen tulonsiirto Espoolta muualle. On kohtuutonta, että espoolaiset lapset ja nuoret joutuisivat kärsimään siitä, että sote-uudistuksen rahoitusmalli toteutettiin erityisesti Espoon osalta kestävämmällä tavalla

Väestönkasvu sekä erityisesti lasten ja nuorten määrän kasvu keskittyy Espooseen ja muihin isoihin kaupunkeihin. Suurten kaupunkien tulee kyetä vastaamaan kasvavan ja monimuotoistuvan väestön tuomiin haasteisiin ja palvelutarpeisiin.

Espoon väestönkasvu jatkuu voimakkaana

Espoon väestönkasvu jatkuu edelleen voimakkaana. Vuonna 2024 väestömäärä kasvoi yli 6 900 asukkaalla. Kuluvana vuonna väestönkasvun ennakoitaan olevan 5 840 jolloin asukasmäärä vuoden lopussa olisi 326 780.

Espoon vuoden 2025 pitkänajan väestöennusteen mukaan väestönkasvu jatkunee vielä keskimääräistä nopeampana seuraavat vuodet, vaikka onkin jatkossa hieman vuosia 2022 ja 2023 hitaampaa. Kymmenessä vuodessa eli vuoden 2035 loppuun mennessä Espoon väestömäärä kasvaa ennusteen mukaan 393 060 asukkaaseen. Tämä kehitys tarkoittaisi 72 130 asukkaan lisäystä vuosien 2025–2035 välillä eli keskimäärin 6 560 asukkaan lisäystä vuosittain.

Valtuuston kehyspäätökseen jälkeen tehdyt tarkennukset

Kaupunginjohtajan talousarvioesitys noudattaa valtuuston 20.10.2025 hyväksymää kehystä tietyn tarkennuksin. Tarkennusten myötä tilikauden tulos ei ole enää negatiivinen ja kokonaisvaikutus on 5,8 milj. euroa tulosta parantava. Vuoden 2026 tilikauden tulos on muutosten jälkeen n. 0,8 milj. euroa. Lainantarve vähentyi muutokset huomioiden 21 milj. euroa kaudella 2026–2028.

Kaupunginjohtajan esitykseen on lisätty hulevesimaksujen perintä asemakaavoitetuilla alueilla kattamaan hulevesien hoitamisesta aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi tuloja on lisätty pysäköintimaksujen laajentamiseen.

Käyttötalouden menoihin on tehty pieniä tarkennuksia ja muutoksia, joiden kokonaisvaikutus on 0,2 milj. euroa vuonna 2026. Uimaopetukseen intensiiviohjelmaan, Espoo-tuntien turvaamiseen ja lukiokoulutuksen oppimiseen tukeen on lisätty määrärahoja. Lisäysten mahdollistamiseksi on vastaavasti tehty määrärahavähennyksiä konsernihallintoon, kulttuuriin sekä ympäristö- ja rakennusvalvontaan. Näiden lisäksi on myös tehty teknisiä muutoksia, tarkennettu investointien poistoja sekä päivitetty lisälainantarve.

Talouden epätasapaino jatkuu – palveluihin panostetaan vaikeasta taloustilanteesta huolimatta

Toimintatuotot pienentyvät vuoden 2025 talousarviosta n. 4 prosenttia. Maankäyttösopimusten maksutuloja tuloutetaan arviolta 22 milj. euroa vähemmän kuin 2025. Maanmyynnin suhdanteen arvioidaan vaikuttavan maanmyynnin tuloihin ja myyntitulojen jäävän alhaisemmaksi. Talousarviossa myyntituloihin on budjetoitu 15 milj. euroa vuodelle 2026 ja 40 milj. euroa vuodelle 2027. Myös HSL:n infrakorvaustulot pienenevät.

Toimintamenot kasvavat noin 3,6 prosenttia vuoden 2025 talousarviosta. Kaupungin henkilöstömäärä kasvaa ja henkilöstökuluihin varataan 22 milj. euroa lisää. Henkilösivukuluja kasvattavat myös nouseva työttömyysvakuutusmaksu sekä eläkemaksuissa kuntien tasausmaksu, joiden nousu on yli 3 milj. euroa

Tiloihin liittyvät ulkoiset vuokra- ja vastikekulut kasvavat 3,4 prosenttia. Lisäksi erityisesti palvelujen ostojen kustannukset, joissa muun muassa asiantuntijapalveluiden kustannukset sekä kotikuntakorvaukset ovat kasvussa.

Palvelujen järjestämisen nettokustannukset, eli toimintakatteen alijäämä heikkenee vuoden 2025 tasosta 96 milj. euroa, 8,9 prosenttia.

Vuonna 2026 verotuloja arvioidaan tilitettävän yhteensä 891 milj. euroa, joka on 58 milj. euroa ja 6,9 prosenttia enemmän kuin vuonna 2025. Valtionosuuksia kertyy 474 milj. euroa, joka on 20 milj. euroa ja 4,3 prosenttia enemmän kuin 2025. Verorahoitus (verot ja valtionosuudet) yhteensä kasvaa 77 milj. euroa ja 6,0 prosenttia vuoden 2025 ennusteeseen nähden.

Espoon tuloveroprosentti vuonna 2026 on 5,3. Kunnallisverontuottoa arvioidaan kertyvän 562 milj. euroa, 6,3 prosenttia enemmän kuin kuluvana vuonna.

Yhteisöveroa arvioidaan tilitettävän yhteensä 143 milj. euroa, 5,6 prosenttia enemmän kuin 2025. Yhteisöverokanta laskee 20 prosentista 18 prosenttiin vuonna 2027. Tämän arvioidaan vähentävän kuntien yhteisöveroa 190 milj. euroa, joka kompensoidaan yhteisöveron kuntaosuutta nostamalla.

Kiinteistöveroarvio perustuu valtuuston päättämiin kiinteistöveroprosentteihin ja verohallinnon tilastoihin sekä rakentamisennusteisiin. Kiinteistövero arvioidaan kertyvän 185 milj. euroa, 10,1 prosenttia enemmän kuin 2025.

Talousarvion valtionosuusarviot perustuvat valtiovarainministeriön syyskuussa 2025 julkaisemiin ennakkollisiin valtionosuuslaskelmiin. Laskelman mukaan Espoon peruspalvelujen valtionosuus (ilman SOTE

muutosrajoitinta ja siirtymätasasta) vuodelle 2026 on 293 milj. euroa, veromenetysten kompensatiot 22 milj. euroa, muutosrajoitin 116 milj. euroa ja siirtymätasaus 35 milj. euroa, yhteensä 467 milj. euroa.

Korko- ja rahoitustuottoja on arvioitu vuodelle 2026 yhteensä 42 milj. euroa. Korkokustannuksiksi oletetaan 13 milj. euroa ja muita rahoituskuluja 5 milj. euroa. Korkokustannusten arvioidaan kasvavan noin 15 milj. euroa suunnitelmakaudella.

Vuonna 2026 vuosikatetta arvioidaan kertyvän 217 milj. euroa, 34 milj. euroa edellisvuotta vähemmän.

Talousarviovuoden 2026 tulos on noin 0,8 milj. euroa.

Valtionosuusuudistuksen vaikutuksia ei ole voitu arvioida lukuihin.

Uudistuksen vaikutuksilla voi toteutuessaan olla merkittävä heikentävä vaikutus jatkovuosiin.

Mittavan investointiohjelman toteuttaminen jatkuu

Investointiohjelma pohjautuu voimassa olevaan investointiohjelmaan vuosille 2025–2034. Vuoden 2025 talousarvioneuvotteluissa lisätyt koulu- ja päiväkotikohteet on huomioitu ja ajoitettu suunnitelmiin.

Päiväkotikohteita toteutetaan kaupungin omana palvelutuotantona tai vaihtoehtoisesti tarjoamalla yksityiselle toimijalle. Valmistelussa arvioidaan vuosittain markkinatilannetta ja varhaiskasvatuksen tilatarpeen alueellista kehitystä.

Jatkovalmistelussa arvioidaan päiväkotikohteiden toteutusmuotoja kaupungin omana palvelutuotantona tai vaihtoehtoisesti yksityisen toimijan toteuttamana. Lähtökohtana on saavuttaa valtuuston asettama tavoite yksityisen varhaiskasvatuksen osuuden kasvattamisesta 35 %:iin. Tämä tarkoittaa 10 varhaiskasvatuskohteen kohdentamista ensisijaisesti yksityisille toimijoille. Tällä varmistetaan tarvittavien varhaiskasvatuspaikkojen toteuttaminen ja toisaalta investointitarpeen hillitseminen. Kaupunkitasoisella prosessilla ja toimenpiteillä varmistetaan edellytykset tavoitteen saavuttamiseksi.

Voimassa olevaan investointiohjelmaan on talousarviovalmistelussa tehty muutoksia, jotka kasvattavat investointiohjelmaa noin 230 milj. eurolla. Keskeisin muutos on päiväkotien peruskorjausohjelman tehdyt lisäykset 16 kohteen osalta.

Talousarvion ja -suunnitelman vuosien 2026–2028 investoinnit ovat yhteensä noin 1,2 mrd. euroa. Koko kaudelle 2026–2035 investoinnit ovat yhteensä 2,8 mrd. euroa. Lisäksi kaupunki hankkii tiloja vuokraamalla tai PPP-projektiyhtiömallilla noin 400 milj. eurolla kaudella 2026–2028. Vuonna 2026 kaupungin investoinnit ovat 400 milj. euroa ja vuokrakohteet 34 milj. euroa. Espoo-konserni investoi vuonna 2025 n. 638 milj. eurolla ja kauden 2026–2035 aikana yhteensä noin 5,0 mrd. eurolla

Kaupungin investointiohjelma on edelleen vahvasti etupainotteinen ja investointitaso korkea vuosina 2026–2028. Panostukset kaupungin kasvuun ja varhaiskasvatukseen ja opetuksen tilatarpeisiin mittavalla toimitilainvestointiohjelmalla, Kulttuurikeskuksen laajennus, Uimahallit, Tapiolan stadion sekä Kaupunkiradan rakentaminen painottuvat ohjelmakauden alkupuolelle ja pitävät investoinnit lähes 400 milj. euron tasolla.

Investointien tulorahoitusprosentti alhaisella tasolla

Kaupungin investointien tulorahoitusprosentti vuonna 2026 on 55. Vuosina 2026–2028 peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahaston arvioitua lisätuottoa on talousarviossa varattu käytettäväksi rahoitukseen 15 milj. euroa vuodessa. Käyttö voidaan korvata vastaavan suuruisella lainanotolla, jos lainanotto on edullisempaa kuin rahastojen käyttö ja asukaskohtaisen lainakannan kehitys on joka tapauksessa toteutumassa Espoo-tarinassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Rahastojen tuottojen käyttöä voidaan korvata myös talousarvion ylittävillä muilla rahoitustuotoilla. Korkean investointitason takia toiminnan ja investointien kumulatiivinen rahavirta on negatiivinen koko taloussuunnitelmakaudella. Vuoden 2026 rahavirta on 179 milj. euroa negatiivinen.

Kaupungin lainakanta kasvaa ilman toimenpiteitä

Vuonna 2026 toimintamenojen kasvu jatkuu palvelutarpeen lisääntyessä ja kustannustason noustessa, Palvelutilojen investoinnit, erityisesti koulu- ja päiväkotitilat sekä uimahallit, jatkuu edelleen suurella volyymillä ja kaupungin kasvu vaatii investointeja infrastruktuuriin. Kaupungin kasvua tukevia investointeja tehdään etupainoisesti suhteessa siihen, kuinka maanmyyntituotot sekä verotulot kertyvät.

Vuodelle 2026 on varattu lainanottovaltuutta 150 milj. euroa. Kaupungin lainakanta vuoden 2026 lopussa on arviolta 887 milj. euroa ja 2 657 euroa/asukas.

Ilman Espoo-tarinan talouden ankkuritavoitteiden edellyttämiä toimenpiteitä lainakanta kasvaisi 334 milj. eurolla taloussuunnitelmakaudella.

Konsernin lainakanta maan korkeimpia

Suurin osa Espoo-konsernin lainakannasta koostuu kaupungin lainojen lisäksi Länsimetro Oy:n, Espoon Asunnot Oy:n ja Helsingin Seudun Ympäristöpalvelut kuntayhtymän vieraasta pääomasta. Uusista investoinneista Tapiolan stadionhanke toteutetaan lainarahalla, joka nostaa konsernin lainakantaa. Myös Keilaniemen Kalliopysäköinti toteutuessaan toteutettaneen lainarahalla. Konsernin lainakanta on vuonna 2026 noin 3 858 milj. euroa, joka on 11 556 euroa asukasta kohden. Lainakanta kasvaa vuoden 2025 ennusteesta 176 milj. euroa

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 10.11.2025 § 328

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mykkänen Kai

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto

1

hyväksyy liitteenä olevan talousarviokirjan mukaisesti vuoden 2026 talousarvion ja taloussuunnitelman 2027-2028 liitteineen,

2

hyväksyy liitteeltä ilmenevät päätösehdotukset valtuutettujen raha-asia-aloitteisiin ja toteaa aloitteet loppuun käsitellyiksi,

3

oikeuttaa kaupunginjohtajan korvaamaan talousarvioon merkityn peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahaston tuottojen 15 milj. euron käytön vastaavan suuruisella lainanotolla, jos lainanotto on edullisempaa kuin rahastojen käyttö. Rahaston purku voidaan korvata talousarvion ylittävillä rahoitustuotoilla,

4

oikeuttaa teknisen lautakunnan jatkamaan vuoden 2025 talousarviossa erikseen nimettyjen keskeneräisiksi jäävien kiinteiden rakenteiden ja laitteiden rakentamista tai rakennuttamista niille aiemmin osoitettujen kokonaismäärärahojen rajoissa,

5

oikeuttaa konsernihallinnon tekemään talousarvioon ja taloussuunnitelmaan valtuustokäsittelystä aiheutuvat sekä muut talousarvion oikeellisuutta, informatiivisuutta tai kieliasua parantavat muutokset ja tarkennukset, jotka eivät poikkea hyväksytyn talousarvion ja taloussuunnitelman sisällöstä, eivätkä oleellisesti muuta tuloslaskelman tilikauden tulosta eikä rahoitusosaa.

Käsittely

Puheenjohtaja Partasen kannattamana ehdotti, että kaupunginhallitus päättää jättää asian pöydälle valtuuston neuvottelutoimikunnan lausuntoa varten.

Keskustelun pöydällepanosta päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtajan ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska pöydällepanoehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti jättää asian pöydälle valtuuston neuvottelutoimikunnan lausuntoa varten.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Talousarvio 2026 sekä taloussuunnitelma 2027-2028
- 2 Vastaukset vuoden 2026 talousarvioon liittyviin raha-asia-aloitteisiin
- 3 Neuvottelutulos muutosesitykset 2026-2028
- 4 Pöytäkirjamerkinnot
- 5 Neuvottelumuutoksilla päivitetty tuloslaskelma

Oheismateriaali

Tiedoksi